

УДК.711.062

к.т.н., доц. Апостолова-Сосса Л.О., Маляр В.М.,
Київський національний університет будівництва і архітектури

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ МІСТА КИЄВА ЗА ПЕРІОД 1995-2011 РОКИ

Проаналізована динаміка розвитку галузевої структури економіки м. Києва за період 1995-2011 роки, визначені стадії міського економічного циклу з прогнозуванням його подальших етапів розвитку.

Ключові слова: економіка міста, галузева структура, зайнятість населення, економічний цикл, розвиток міста.

Період економічного спаду, що розпочався в Україні у 2008 році, дає підстави для продукування різноманітних прогнозів щодо подальшого розвитку ситуації. Спадна тенденція, що триває, постійно провокує запитання, пов'язані з тим, коли економіка в цьому своєму негативному розвитку "досягне дна", чи буде чергова "хвиля" кризи і коли нарешті почнеться підйом економічного розвитку. Наявне в теперішній час скорочення працівників, тривалий застій на ринку нерухомості і ліквідація підприємств беззаперечно свідчать про те, що економічна криза все ще триває. Втім, як було вже зазначено в роботі [1], процес, що відбувається зараз в економіці країни і її столиці, більш вірно позначати не терміном "криза", а терміном "економічний спад" або "стагнація", який характеризує один з етапів циклу економічного розвитку в тому числі і таких економічних систем, як місто.

Обґрунтування характеру розвитку міста, як циклічного процесу, було підтверджено теорією розвитку міст американського дослідника Дж.Форрестера [13]. Згідно цієї теорії міста в процесі свого розвитку проходять стадії росту і стагнації. Для виходу зі стагнації основному необхідно забезпечити в місті розвиток виробництва і інвестиційної та підприємницької діяльності.

Тривалість економічного циклу будь-якого міста залежить від багатьох факторів, в тому числі простежується вплив від циклічних коливань економіки систем більш високого рангу (країни, регіону, світу) та внутрішніх циклів розвитку окремих видів діяльності (галузей) міста, таких як довгі хвилі Кондратьєва, будівельні цикли С.Кузнеца (18-25 років), середньострокові цикли К.Жугляра (7-11 років) і короткострокові цикли Дж. Кітчена (3-4 роки).

Власне, відповідь на питання, коли закінчиться економічний спад, може бути отримано за допомогою визначення стадії економічного розвитку міста за допомогою методів теорії економічних циклів, що описані в роботах [12, 4, 2].

Як вже було зазначено в роботі [1], визначення стадії економічного розвитку м. Києва проводиться за допомогою аналізу поведінки в часі деяких характерних галузей, з яскраво вираженим еластичним і нееластичним попитом на продукцію і переважно недержавною формою власності. Вибір цих галузей здійснюється за допомогою класифікації галузей по ступеню еластичності попиту та характеру інвестування. Для міста Києва такими галузями можуть бути: будівництво, машинобудування та металообробка, легка промисловість (з еластичним попитом) і харчова промисловість, хімічна та нафтохімічна промисловість і торгівля, громадське харчування, ремонт побутових виробів і автомобілів (з нееластичним попитом). В якості найбільш достовірного показника, що характеризував би розвиток міської економіки було прийнято середньорічну зайнятість. Підданий аналізу період розвитку міської економіки обмежується наявними до 2011 року статистичними даними.

На основі побудови діаграм (рис.1), що відображають динаміку розвитку зайнятості населення по галузях м. Києва за період 1995-2011 рр. були проаналізовані тенденції розвитку вище названих галузей (будівництво, машинобудування та металообробка, легка промисловість, харчова промисловість, хімічна та нафтохімічна промисловість і торгівля, громадське харчування, ремонт побутових виробів і автомобілів).

За цей період в розвитку зайнятості галузей з нееластичним попитом спостерігаються незначні коливання є у порівнянні з іншими галузями досить стабільною, зміни в кількості зайнятих є невеликими, присутнє досить значне зростання в галузі торгівля, громадське харчування, ремонт побутових виробів і автомобілів, також незначна позитивна динаміка характерна для хімічної та нафтохімічної промисловості і харчової промисловості. Тобто, ці галузі мають непогані економічні показники розвитку у порівнянні з іншими видами діяльності в місті.

Відрізняється від попередньої динаміка розвитку зайнятості галузей з еластичним попитом. Кількість зайнятих в цих галузях зменшується досить стрімкими темпами, особливо в будівництві і машинобудуванні та металообробці. В цілому по цих галузях динаміка є спадною.

Така картина розвитку економіки, коли галузі з нееластичним попитом мають кращі показники розвитку, ніж галузі з еластичним попитом на продукцію характерна для такої стадії розвитку міста, як спад, що триває.

В цілому аналізуючи динаміку розвитку зайнятості в галузях м. Києва в період з 1995 по 2011 роки можна зробити наступні висновки:

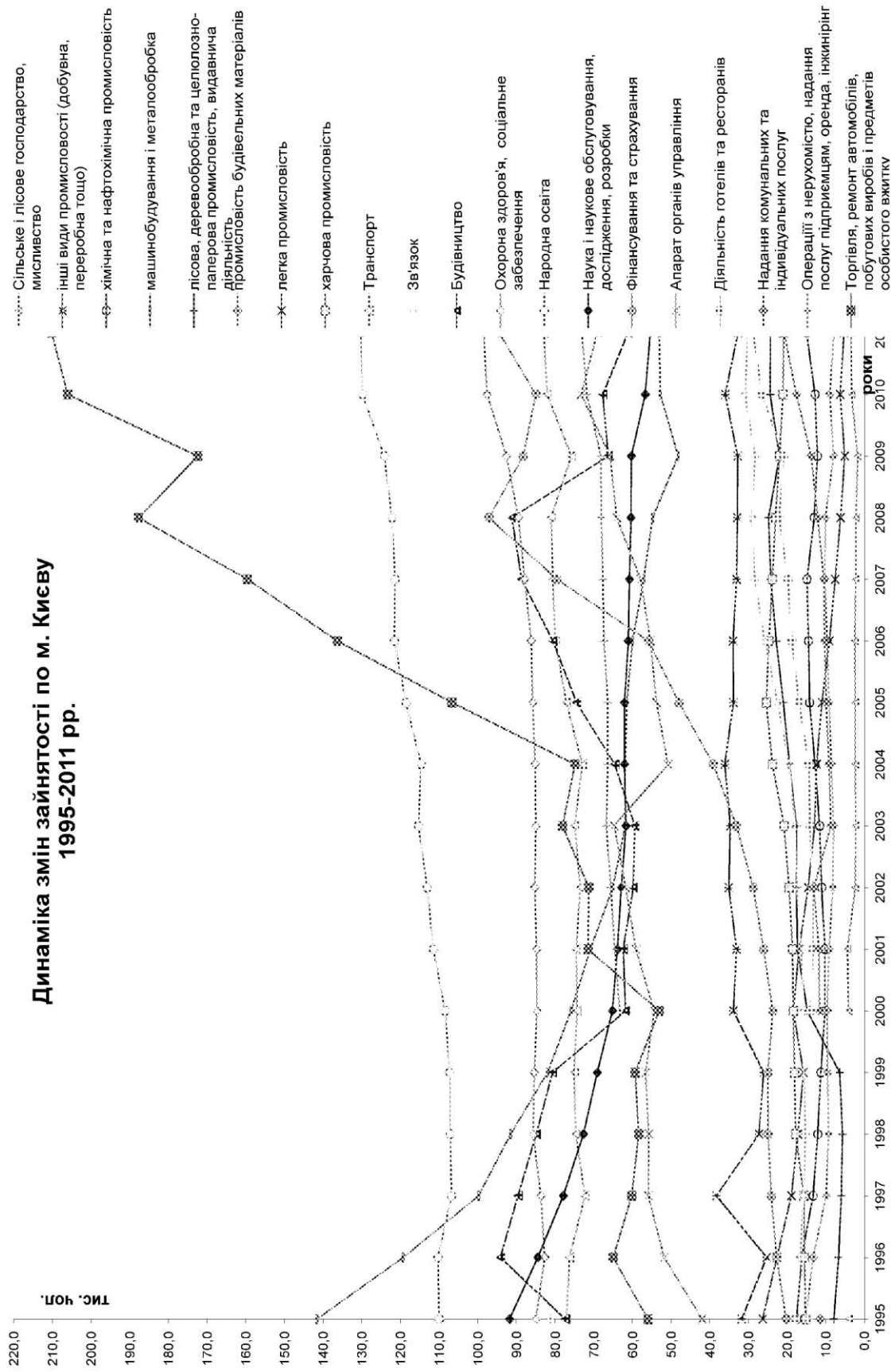

Рис. 1. Діаграма динаміки змін зайнятості по м. Києву за період 1995-2011 рр.

в період з 1995 по 1999-2000 роки економіка міста переживала стадію рецесії (біля 8 років), яка була пов'язана з переходом економіки до ринкових відносин;

в період з 2001 відбувся перехід до стадії підйому, яка характеризувалася зростанням зайнятості, і яка тривала 7 років до середини 2008 року (пік);

в період з середини 2008 року розпочалася і до теперішнього часу триває фаза (стадія) спаду, що характеризується зменшенням зайнятості по галузях виробництва, кризовими явищами в фінансовій сфері економіки та підвищенням безробіття (особливо в перші роки спаду, коли в 2009 році кількість безробітних зросла у порівнянні з 2008 роком з 45,5 тис. до 96,5 тис. чол.).

Враховуючи вище викладене, стадію розвитку економіки м. Києва в теперішній час слід характеризувати як спад, що триває. Аналіз попередньої динаміки розвитку економічної структури міста, виконаний в роботі [1] і підтверджений проведеним зараз аналізом, дозволяє зробити припущення, що для Києва характерним періодом зміни фази є термін в 6-8 років. Тож, тривалість рецесивної тенденції в період до 2015 року можна вважати цілком вірогідним. Для запобігання поглибленню економічного спаду в м. Києві на рівні міської влади необхідно запровадити програму заходів щодо підтримки виробничого сектору і стимулювання споживчого попиту.

Література

1. Апостолова-Сосса Л.О. Аналіз тенденцій розвитку економіки міста Києва в умовах світової економічної кризи // Містобудування та територіальне планування: Науково-технічний збірник. – К.: КНУБА, 2010. - №37. – С. 18-25.
2. Апостолова-Сосса Л.О. Визначення перспективної структури зайнятості при розробці генеральних планів міст: Дисертація канд. техн. наук: 05.23.20 / Київський національний університет будівництва і архітектури. — К., 2002.
3. Апостолова Л.О. Дослідження економіки міста для вирішення питань раціонального землекористування // Региональные проблемы архитектуры и градостроительства: Сборник научных трудов. – Одеса: Город мастеров, 1999. - №1. – С. 41-43
4. Апостолова Л.О., Осітнянко А.П. Методи економічного аналізу галузевої структури економіки міста // Містобудування та територіальне планування: Науково-техн. зб., вип. №8.. – К.: КНУБА, 2001. - С. 3-23.
5. Гринин Л.Е., Коротаев А.В. Глобальный кризис в ретроспективе: Краткая история подъемов и кризисов: от Ликурга до Алана Гринспена — М.: Либликом / УРСС, 2009. – 336 с.

6. Демин Н.М. Управление развитием градостроительных систем. – К.: Будивельник, 1991. – 184 с.
7. Київ у цифрах. Статистичний збірник / Київське міське управління статистики, НДІСЕПМ. – К.: Преса України, 1994, 1996-2011.
8. Ключніченко Є.Є. Соціально-економічні основи планування та забудови міст. – К.: НДПМістобудування, 1999. – 348 с.
9. Кондратьев Н., Яковец Ю., Абалкин Л. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. Избранные труды / М.: Экономика, 2002. – 764 с.
10. Коротаев А. В., Цирель С. В. Кондратьевские волны в мировой экономической динамике // Системный мониторинг. Глобальное и региональное развитие / Ред. Д. А. Халтурина, А. В. Коротаев. М.: Либроком / URSS, 2009. - С. 189—229.
11. Мамедов А.М., Осітнянко А.П. Структурний аналіз містобудівних систем // Містобудування та територіальне планування: Науково-технічний збірник. – К.: КНУБА, 2000. - №5. – С. 157-175.
12. Осітнянко А.П. Планування розвитку міста: Монографія – Київ: КНУБА, 2001. - 460 с.
13. Форрестер Дж. Динамика развития городов. - М.: Прогресс, 1974. - 288 с.

Аннотация

Проанализирована динамика развития отраслевой структуры экономики г. Киева за период 1995-2011 гг., обозначены стадии городского экономического цикла с прогнозированием его дальнейших этапов развития.

Ключовые слова: экономика города, отраслевая структура, занятость населения, экономический цикл, развитие города.

Abstract

The analysis of the dynamics of the economic structure of Kiev for the period 1995-2011 years. Designated urban stage of the economic cycle to the prediction of its future stages of development

Keywords: the city's economy, industrial structure, employment, the economic cycle, the development of the city.